

Verzuim, thuiszitters en voortijdig schoolverlaten

Jaarverslag Onderwijsloket 2015-2016

Samenwerkingsverband V(S)O Midden-Holland Rijnstreek

**SAMENWERKINGSVERBAND VO/VSO
MIDDEN-HOLLAND & RIJNSTREEK**

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Kaders: Passend onderwijs en VSV.....	3
3.	Begeleiding door het Onderwijsloket.....	4
3.1	Activiteiten	4
3.2	Aantallen.....	4
3.3	Resultaten.....	5
3.4	Duur van het verzuim	6
4.	Samenwerking met scholen, leerplicht, jeugdhulp en gemeenten.....	7
4.1	Activiteiten	7
4.2	Aantallen.....	7
4.3	Resultaten.....	8
4.4	Definities voor risicoleerling en thuiszitter	9
5.	VSV-samenwerking met scholen, MBO, RMC en gemeenten.....	10
5.1	Activiteiten	10
5.2	Aantallen.....	10
5.3	Resultaten.....	11
6.	Aanbevelingen voor komend schooljaar	13

1. Inleiding

Dit jaarverslag geeft een beeld van de activiteiten die het samenwerkingsverband in samenwerking met de scholen, de gemeenten (leerplicht, jeugdhulp) en andere betrokkenen uitvoert om verzuim, thuiszitten en voortijdig schoolverlaten terug te dringen.

Het Samenwerkingsverband werkt in een samenhangend geheel van activiteiten aan verzuim, thuiszitters en voortijdig schoolverlaten. Zoals:

1. Begeleiding door het Onderwijsloket van individuele leerlingen die dreigen voortijdig schoolverlater te worden.
2. Beleid en activiteiten in samenwerking met scholen, leerplicht, jeugdhulp en gemeenten ten aanzien van het tegengaan van verzuim door snellere signalering en effectievere hulp en ondersteuning.
3. Beleid en activiteiten in samenwerking met scholen, MBO, RMC en gemeenten ten aanzien van het programma Voortijdig schoolverlaten (VSV).

In de volgende paragrafen gaan we achtereenvolgens in op deze drie activiteiten. Ook geven we de aantallen leerlingen die het betreft weer, alsmede de resultaten die we het afgelopen schooljaar gezamenlijk hebben bereikt.

In paragraaf 6 sluiten we af met de aandachtspunten voor komend schooljaar.

2. Kaders: Passend onderwijs en VSV

Een belangrijk doel van Passend onderwijs is om het thuiszitten van leerlingen verder terug te dringen, zodat ieder opgroeiend kind een passende schoolloopbaan krijgt met de juiste hulp op het juiste moment.

Daarnaast is er het VSV-beleid, gericht op het verminderen van het aantal voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie. Met een startkwalificatie hebben jongeren betere arbeidsmarkt-perspectieven.

Vanuit deze beide kaders initieert het Samenwerkingsverband haar activiteiten om verzuim, thuiszitten en voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Dit gebeurt in samenwerking met diverse partners.

3. Begeleiding door het Onderwijsloket

3.1 Activiteiten

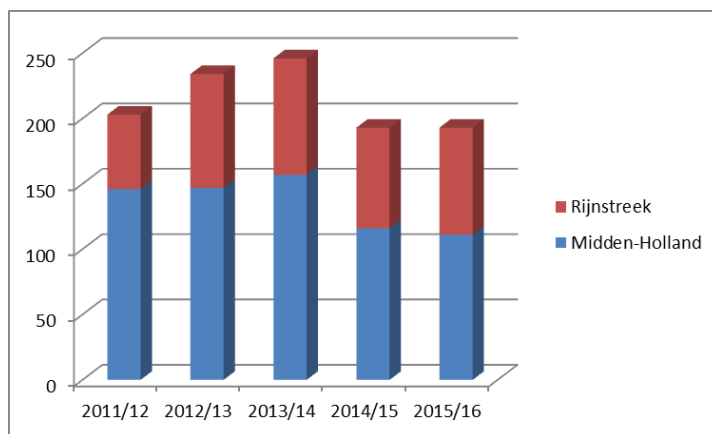
Het Onderwijsloket vraagt drie maal per jaar bij de scholen en bij leerplicht op welke leerlingen langdurig relatief verzuimen. De medewerkers van het loket begeleiden de scholen bij het vinden en in gang zetten van passende interventies voor deze leerlingen.

Een belangrijk arrangement voor leerlingen met langdurig verzuim is de Onderwijs Opvangvoorziening (OOV). De OOV is een onderwijs-zorg-arrangement gericht op het versterken van leerlingen opdat dat zij weer naar (de eigen) school kunnen terugkeren. Het Onderwijsloket beslist welke leerlingen gebruik kunnen maken van de Onderwijs Opvangvoorziening.

Het Onderwijsloket coördineert de doorzettingsmacht van het Samenwerkingsverband. Bij de overstap PO VO wordt standaard een overleg hiertoe ingepland en gedurende het schooljaar naar behoefte. De doorzettingsmacht is in de regio belegd bij de gezamenlijke schoolbesturen.

3.2 Aantallen

Begeleide leerlingen

Het aantal begeleide leerlingen is dit schooljaar gelijk gebleven aan het jaar daarvoor. De terugloop ten opzichte van 2012/13 en 2013/14 is te verklaren doordat op de VO-scholen sneller gesignaleerd en opgetreden wordt. Een onderwijspecialist van het samenwerkingsverband is hierbij aanwezig zodat in een vroeg stadium meegedacht kan worden met de problematiek van de leerling. Deze leerling is dan (nog) niet aangemeld in het digitale systeem van het Onderwijsloket.

Redenen voor verzuim

De initiële redenen voor langdurig relatief verzuim zijn veelal 'ziekte', 'problemen in/met de leerling zelf (psychisch/ gedrag)', 'problemen in de thuissituatie', 'leerling wil niet naar school' of 'problemen tussen leerling en school'. Ook een combinatie van factoren kan het verzuim veroorzaken.

Interventies

De interventies die vooral worden ingezet voor deze leerlingen zijn:

- Onderwijs Opvangvoorziening, gericht op terugkeer naar de school van herkomst
- Behandeling door GGZ (zo mogelijk met onderwijs)
- Aanvraag toelaatbaarheidsverklaring voor het VSO
- Begeleiding naar MBO of werk

De verwijzing naar de GGZ loopt uiteraard via de door de gemeente aangewezen doorverwijzers. De uitstroom naar werk kan op gespannen voet staan met het beleid VSV. Echter, onderwijs is niet altijd het meest passende traject voor een leerling. Hierover vindt altijd overleg met leerplicht plaats.

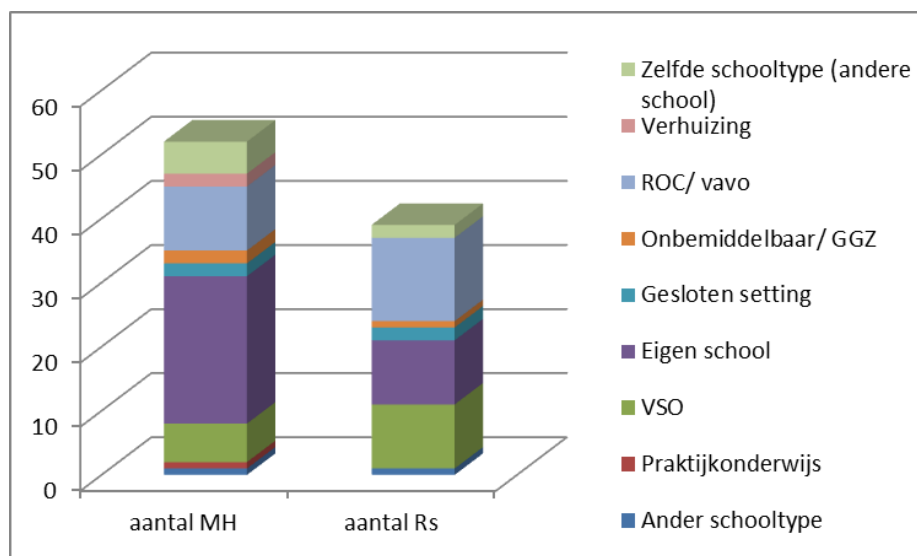
Toepassen doorzettingsmacht

In het afgelopen schooljaar is voor 5 leerlingen via de doorzettingsmacht een onderwijsplek gerealiseerd.

3.3 Resultaten

Uitstroom

De uitstroom van de door het Onderwijsloket begeleide leerlingen is hieronder weergegeven.

42 % van de leerlingen is dus uitgestroomd naar onderwijs. Daarnaast stroomt 5 % uit door onbemiddelbaarheid, een gesloten setting of verhuizing. Een deel daarvan blijft onderwijs ontvangen of krijgt een vrijstelling. Het andere deel wordt VSV-er (ca. 3%). En 52 % van de leerlingen wordt verder begeleid in het komende schooljaar.

Dit beeld is vergelijkbaar met de afgelopen jaren, met jaarlijkse fluctuaties.

Uitstroom	Aantallen				Percentage			
	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2013	2014	2015	2016
onderwijs	96	120	84	82	41%	49%	44%	42%
werk	2	3	2	0	1%	1%	1%	0%
overig	18	15	12	9	8%	6%	6%	5%
doorstroom	118	108	95	101	50%	44%	49%	52%

De resultaten van de Onderwijs Opvangvoorziening zijn te vinden in paragraaf 5.

Met ingang van september 2016 melden de scholen hun verzuimleerlingen aan het Samenwerkingsverband via het programma 1loket van Onderwijs Transparant. Dit vergroot het inzicht in het langdurig verzuim. In de nieuwe registratie in 1loket proberen we meer zicht te krijgen op of er een onderwijs(zorg)aanbod is geboden, of hierover overeenstemming is en of er wachtlijsten zijn.

3.4 Duur van het verzuim

Uit 5 metingen die zijn gedaan vanaf 1 oktober 2013 t/m 1 februari 2015 blijkt:

16%	van de leerlingen is slechts op één meetmoment risicoleerling/thuiszitter (dus maximaal 3 maanden)			
22%	van de leerlingen is op twee meetmomenten risicoleerling/thuiszitter (dus maximaal 6 maanden)			
27%	van de leerlingen is een jaar of langer risicoleerling/thuiszitter			

Het beeld dat alle risicoleerlingen en thuiszitters langdurig verzuimen, blijkt niet terecht. Drie kwart van de risicoleerlingen en thuiszitters verzuimt minder dan een jaar.

De periode van verzuim kan om verschillende redenen eindigen: weer onderwijs volgen, opname GGZ met onderwijs, 18 jaar worden, uitstroom naar werk e.d.

Het doel van het landelijke Thuiszitterspact is dat in 2020 geen enkel kind langer dan drie maanden thuis zit zonder een passend aanbod. In de regio MHR krijgt elke jongere in principe binnen drie maanden een aanbod onderwijs-jeugdhulp. Indien er wachttijd is tot het aanbod kan ingaan, wordt actief gezocht naar mogelijkheden ter overbrugging van deze tijd.

Dit wil niet zeggen dat er geen jongeren zijn die geen of weinig uren onderwijs krijgen. Dat heeft veelal te maken met psychische problematiek waardoor de jongere niet in staat is om meer onderwijs te volgen. In sommige gevallen zijn partijen in overleg en op zoek naar een passend onderwijszorgarrangement, en in sommige gevallen is er geen overeenstemming over het aanbod. Ook komt het voor dat een leerling wordt opgenomen voor een GGZ-behandeling en dat er niet wordt gecommuniceerd wanneer de leerling terug komt, waardoor het onderwijs pas geregeld wordt als de leerling weer in beeld komt. Dit geldt soms ook voor jongeren die uit detentie komen. Bij hen is soms ook enig tijd nodig voor een passende plek gevonden is.

4. Samenwerking met scholen, leerplicht, jeugdhulp en gemeenten

4.1 Activiteiten

Genoemde partijen werken al intensief samen bij de hulp en ondersteuning aan individuele leerlingen. De resultaten uit hoofdstuk 3 zijn dus ook aan hen toe te schrijven. Verder richten het beleid en de activiteiten in samenwerking met scholen, leerplicht, jeugdhulp en gemeenten zich op het tegengaan van verzuim door snellere signalering en effectievere hulp en ondersteuning.

Afgelopen jaar heeft het SWV geparticipeerd in drie beleidstafels gericht op het terugdringen van zorgwekkend verzuim, namelijk de beleidstafel Thuiszitters van Holland Rijnland (Regionaal bureau leerplicht en alle samenwerkingsverbanden PO en VO), de beleidstafel Rijnstreek (leerplicht, gemeente, JGZ, JGT en samenwerkingsverband VO) en de werkgroep 'Jongeren met risico op schooluitval/ thuiszitters' van het overleg gemeenten en samenwerkingsverbanden Midden-Holland.

In deze overleggen zijn afspraken gemaakt over:

- Definities en registraties verzuim, en onderlinge afstemming op casusniveau;
- Snellere signalering en opschaling;
- Aanpak verzuim bij risicoleerlingen en thuiszitters, waarbij verbeterpunten in de samenwerking worden gezocht en aangepakt.
- Aanpak vrijstellingen.

In de overleggen wordt steeds aangesloten bij de landelijke ontwikkelingen ten aanzien van het beleid rondom thuiszitters.

4.2 Aantallen

In onderstaande tabel is het aantal thuiszitters in de regio Midden-Holland voor het V(S)O weergegeven (cijfers leerplicht). Onder de tabel zijn de gehanteerde definities en afbakening van het gebied weergegeven (LP is leerplicht (jongeren tot 16 jaar), KP is kwalificatieplicht (jongeren van 16 tot 18 jaar)).

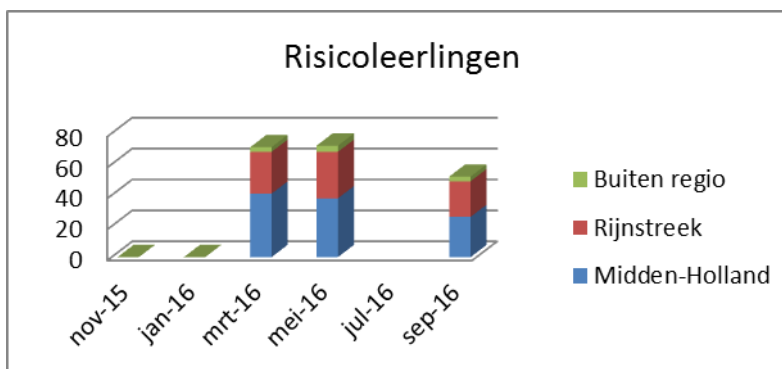
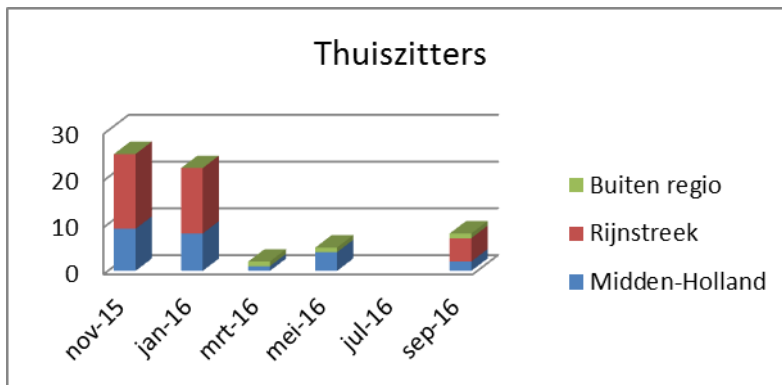
		(voortgezet) speciaal onderwijs	voortgezet onderwijs	Totaal 2014- 2015	(voorgezet) speciaal onderwijs	voortgezet onderwijs	Totaal 2015- 2016
Thuiszitters 2014-2016							
Bodegraven-Reeuwijk	LP						
	KP			0	0	0	0
Gouda	LP	4	20	24	7	7	14
	KP				2	6	8
Krimpenerwaard	LP	1	5	6	4	6	10
	KP				0	2	2
Waddinxveen	LP						
	KP			0	0	1	1
Zuidplas	LP						
	KP				0	2	2
Totaal leerplicht		5	25	30	11	13	24
Totaal kwalificatieplicht					2	11	13
Totaal bureau leerlingzaken		5	25	30	13	24	37
<i>Regio Midden-Holland, inclusief heel Zuidplas (deels gebied Koers-VO) en ook leerlingen van Reformatorische scholen</i>							
Bodegraven-Reeuwijk lp		V(S)O en PO/SO samen		12			13
Waddinxveen lp				NB			NB
Zuidplas lp				NB	1	5	6

De bij deze registratie gehanteerde definities zijn:

- Een thuiszitter betreft: · Leer- en kwalificatieplichtige kinderen en jongeren die niet op een school staan ingeschreven, zonder dat daarvoor op grond van de Leerplichtwet vrijstelling is gegeven (= absoluut verzuim).
- Leer- en kwalificatieplichtige kinderen en jongeren die wel op een school staan ingeschreven, maar langer dan 4 weken ongeoorloofd verzuimen (= relatief verzuim).

Leerplicht Alphen aan den Rijn telde afgelopen schooljaar 3 thuiszitters in het VSO en 0 in het VO. Leerplicht hanteerde hierbij de nieuwe definities voor thuiszitters (zie § 4.4). Leerplicht Nieuwkoop telde 4 thuiszitters in het VO.

In de volgende tabel zijn de meldingen van het Samenwerkingsverband aan de Inspectie opgenomen. Met ingang van maart 2016 zijn de nieuwe definities uit de Beleidstafel Holland-Rijnland gehanteerd. Het verschil is voornamelijk dat leerlingen met psychische problematiek als ziek worden beschouwd en daarmee als risicoleerling. Daarnaast zijn vanaf maart ook alle andere bij het Onderwijsloket bekende risicoleerlingen gemeld.

(Buiten regio betekent dat de leerling buiten de regio woont, maar op een school binnen de regio zit)

4.3 Resultaten

Afgelopen schooljaar hebben we als resultaat bereikt:

- Alle scholen actualiseren hun verzuimprotocol en breiden dit uit met zorgwekkend verzuim. Er is duidelijkheid over wie verzuim signaleert en wie hierop handelt.
- Er is goede ervaring opgedaan met nieuwe onderwijs(zorg)arrangementen, zoals IVIO-onderwijsmodules, deeltijd-GGZ in samenwerking met verscheidene aanbieders, de webchair en samenwerking met Feniks Talent.

- Met de gemeenten en jeugdhulpaanbieders zijn nadere afspraken gemaakt over het aansluiten van de jeugdhulp op het onderwijs. Met name betrof dit:
 - Effectievere aansluiting van jeugdhulp bij de Onderwijs Opvang Voorziening in zowel Midden-Holland als Rijnstreek.
 - De jeugdhulp in de scholen, waarbij de gemeenten en de scholen in Midden-Holland JOS (Jeugdhulp op school) gaan inzetten in alle scholen.
 - Inzet op het beter teruggeleiden van jongeren vanuit de GGZ naar de scholen.
 - Gezamenlijk ontwikkeld beleid ten aanzien van het integraal arrangeren naar OnderwijsZorgArrangementen.
- Aan de beleidstafel thuiszitters Holland Rijnland zijn voor Rijnstreek nieuwe definities/ criteria voor risicoleerlingen en thuiszitters overeengekomen. Deze definities sluiten aan bij de wettekst en bij landelijke richtlijnen, maar zijn explicieter geformuleerd. Deze definities zijn ook met de betrokkenen bij de beleidstafel thuiszitters Midden-Holland overeen gekomen. Ze gaan als advies naar het bestuurlijk overleg. In de meldingen aan de Inspectie hanteren we eveneens deze definities.
- Aan de beleidstafel thuiszitters Holland Rijnland is voor Rijnstreek besproken hoe het aantal vrijstellingen kan worden terug gedrongen. Er is nu een procedure waarin het samenwerkingsverband wordt betrokken bij de beoordeling van vrijstellingsaanvragen, opdat deze kan beoordelen of er onderwijs mogelijk is voor de leerling.

4.4 Definities voor risicoleerling en thuiszitter

De definities die zijn overeengekomen in de overleggen zijn:

Risicoleerling

- Een leerling die gedurende 4 weken structureel* geoorloofd verzuimt wegens medisch of psychische omstandigheden. (artikel 11d LPW);
- Leerling (deels) geschorst (artikel 11c LPW);
- Leertijdvermindering heeft. (artikel 12 WEC)

**Structureel= wekelijks terugkerend verzuim op vaste momenten.*

Thuiszitter

Een leerling die langer dan 4 weken vrijwel continue (richtlijn 90%) ongeoorloofd verzuimt, geen vrijstelling heeft en geen startkwalificatie heeft, of niet staat ingeschreven op een school.

De reden hiervoor is:

- Leerling wil niet naar school;
- Ouders sturen hun kind niet naar school;
- Geen overeenstemming ouders/school over passende onderwijsplek;
- Leerling heeft geen schoolinschrijving (absoluut verzuim).

Ten opzichte van de oude definities zijn belangrijke wijzigingen:

- leerlingen met psychische problematiek worden als ziek beschouwd (geoorloofd afwezig, dus risicoleerling);
- bij de definities is meer aandacht voor het geboden onderwijs (zorg)aanbod en of ouders en school/ samenwerkingsverband hierover overeenstemming hebben.

5. VSV-samenwerking met scholen, MBO, RMC en gemeenten

5.1 Activiteiten

Afgelopen schooljaar is het voorgaande VSV-convenant 2012-2015 voor de RMC-regio Zuid-Holland Oost geëvalueerd, en het nieuwe VSV-convenant 2016-2020 getekend. Er wordt uitvoering gegeven aan vier programmaonderdelen, waarvan twee in het VO. Dit zijn: 'Sterk starten van VO naar MBO' en de 'Plusvoorziening'.

Het project 'Sterk starten van VO naar MBO' behelst de warme overdracht van VO-leerlingen naar het MBO, met behulp van het programma Intergrip. Dit moet leiden tot minder VSV-ers bij de overstap van VO naar MBO en tot een betere overdracht van informatie over eventuele ondersteuningsbehoefte van leerlingen.

Het project 'Plusvoorziening' betreft de Onderwijs Opvangvoorziening.

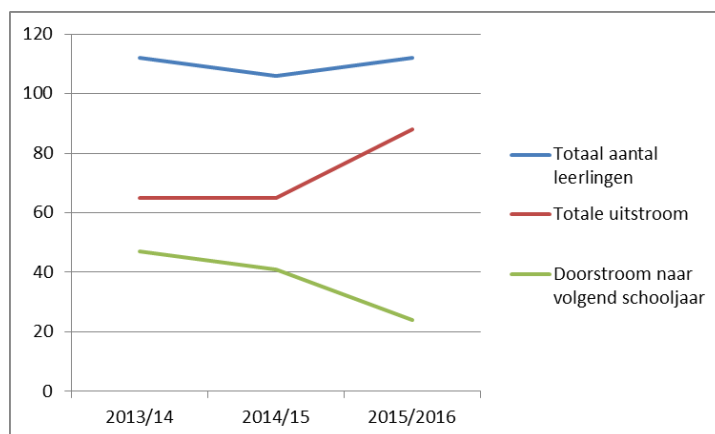
5.2 Aantallen

In onderstaande tabel staan de aantallen VSV-ers in onze regio voor wat betreft het VO, met de bijbehorende definitie (cijfers over 2015-2016 zijn nog niet bekend).

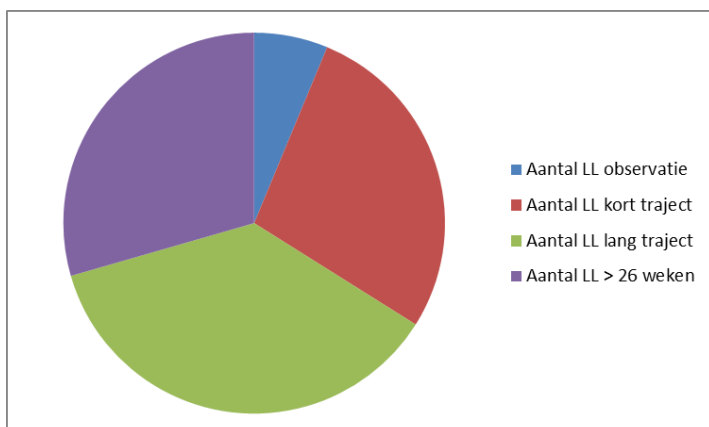
2014-2015	deel-nemers	vsv'ers	% vsv	norm
Totaal VO	22.594	84	0,37%	
VO onderbouw	11.791	9	0,08%	0,20%
VMBO bovenbouw	4.818	56	1,16%	1,50%
HAVO/VWO bovenbouw	5.985	19	0,32%	0,10%

Een voortijdig schoolverlater is een jongere die op 1 oktober van jaar t jonger is dan 22, staat ingeschreven in het bekostigd vo, mbo of vavo en die een jaar later (t+1) niet meer in het onderwijs staat ingeschreven en geen startkwalificatie heeft.

Het aantal leerlingen dat gebruik maakte van de Onderwijs Opvangvoorziening is:

De gemiddelde duur van het arrangement is in de praktijk 19 weken. Het aantal leerlingen dat gebruik heeft gemaakt van de verschillende trajecten is:

5.3 Resultaten

In de evaluatie van het convenant VSV 2012-2015 is de conclusie voor het VO dat het percentage VSV onder het landelijk gemiddelde ligt en dat de terugloop van het aantal uitvallers in 2014-2015 stagneerde. Onder de deelnemers in het VO is in 2014/15:

- Het vsv-percentage in de onderbouw gestegen,
- In de bovenbouw van het Vmbo, respectievelijk Havo/Vwo min of meer gelijk gebleven,
- Voor het VO-totaal gestegen van 0,35% naar 0,40%.

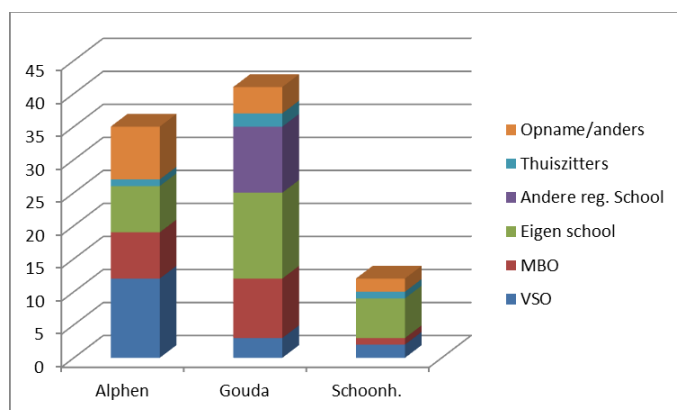
Voor de nieuwe streefwaarden wordt geconstateerd:

- De huidige vsv-percentages in de VO-onderbouw en de Vmbo-bovenbouw voldoen ruimschoots aan de prestatienormen die in 2016/17 en 17/18 van kracht zullen zijn. Minder groot is de afstand tot de streefwaarden voor die jaren.
- In de Havo/Vwo-bovenbouw overschrijdt het huidige vsv-percentage de huidige en toekomstige streefwaarde.

De aanbeveling voor het VO is dan ook het consolideren van het goede resultaat van het VO. Het actualiseren van de verzuimprotocollen op de scholen, waardoor een snellere signalering tot stand komt draagt hieraan bij. Ook zien we in de Onderwijs Opvangvoorziening een toename in leerlingen van havo/vwo die worden ondersteund.

Het overeenkomen van het nieuwe convenant en de projecten leidt er verder toe dat alle V(S)O-scholen in de regio met ingang van het schooljaar 2016-2017 gaan werken aan de warme overdracht van leerlingen naar het MBO, met behulp van het programma Inter grip.

De Onderwijs Opvangvoorziening kende afgelopen schooljaar de volgende resultaten:

Wat opvalt is dat in Alphen/ Rijnstreek relatief veel leerlingen naar het VSO zijn uitgestroomd. Hoe dit komt is niet bekend. Voor de genoemde 'thuiszitters' is vanuit het Onderwijsloket in samenspraak met de gemeentelijke jeugdzorg een nieuw onderwijszorgaanbod gedaan, namelijk:

- deeltijd GGZ behandeling + gedeeltelijk OOV traject
- hulpverlening Feniks + IVIO modules voor het onderwijs
- hulpverlening Lara zorg + IVIO modules voor het onderwijs

6. Aanbevelingen voor komend schooljaar

Het samenwerkingsverband gaat komend jaar door op de ingeslagen weg. Samenwerking met alle betrokken partners is van groot belang, zowel op casus- als op beleidsmatig niveau. Daarop blijft ingezet worden.

Aandachtspunten daarbij zijn:

- Het maken van afspraken met GGZ-instellingen over het melden van de (verwachte) terugkeer van leerlingen.
- Blijvende aandacht voor snelle signalering en opschaling bij verzuimleerlingen in de scholen.
- Blijvende aandacht voor snelle aansluiting van jeugdhulp en hulp in het gezin bij de leerlingen voor wie dat nodig is.
- Blijvende aandacht voor de overstap PO VO voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. Idem bij de overstap VO MBO. Stimuleren van een warme overdracht.
- Blijvende aandacht voor de resultaten van de Onderwijs Opvangvoorziening en de samenwerking met de scholen. Uitvoering van het opgestelde jaarplan.
- Uitvoeren van de overdracht van leerlingen van VO naar MBO via Intergrrip.